

Fylkesmannen i Møre og Romsdal

Miljøvernavdelinga

**Forvaltingsplan for
Tjørnvågosen naturreservat,
Herøy kommune**

Rapport 2013:06

Framsida: Tjørnvågosen sett frå vest Foto: Øivind Leren.

Med mindre anna er oppgitt er alle bilete tatt av Fylkesmannen i Møre og Romsdal, Miljøvernavdelinga.

Fylkesmannen i Møre og Romsdal
Fylkeshuset
6404 MOLDE
www.fylkesmannen.no

Rapport nr:
2013:06

Dato:
25.02.2014

Tittel:

FORVALTINGSPLAN FOR TJØRVÅGOSEN NATURRESERVAT

Forfatter:

Ola Betten, Fylkesmannen i Møre og Romsdal

Godkjenningsvedtak:

I medhald i forskrift av 08.11.2002 om fredning av Tjørnvågosen naturreservat, Herøy kommune, § 8, har Fylkesmannen i Møre og Romsdal vedteke forvaltingsplan for naturreservatet.

Referat:

Tjørnvågosen naturreservat vart verna i 2002 som ein del av verneplan havstrand og elveos for Møre og Romsdal. Føremålet med fredinga er å ta vare på ein vågos,- som den einaste på ytre Sunnmøre i verneplanen. Området har verdi som eit regionalt typeområde, der eit lite kystvassdrag renn ut i ein grunn våg og dannar ein gradvis overgang mellom elva og sjøen.

Trugsmåla mot verneføremålet er særleg gjengroing og spreing av framande planter som sitkagran, platanlønn og parkslirekne. Eit viktig virkemiddel er å rydde området og få til beite i reservatet.

Det er Fylkesmannen i Møre og Romsdal som er forvaltingsstyresmakt for Tjørnvågosen naturreservat.

For å gjennomføre tiltaka i forvaltingsplanen legg vi opp til eit samarbeid mellom grunneigarar, Herøy kommune og Statens naturoppsyn.

Forvaltingsplanen med tilhøyrande bevaringsmål bør reviderast minst kvart 10. år.

Emneord:

Naturvern, bevaringsmål, skjøtsel, fugl, strandeng, biologisk mangfald.

ISBN (Nettutgåve): 978-82-7430-276-1
ISSN: 1891-876X

Fagansvarleg:

For administrasjonen:

Ulf Lucasen (fagsjef)

Linda Aaram (kst. miljøverndirektør)

FORORD

Tjørvgåosen naturreservat i Herøy kommune blei oppretta ved kongeleg resolusjon av 8. november 2002 som ein del av verneplan for havstrand - elveos i Møre og Romsdal. Forvaltingsplan for området er utarbeida som eit ledd i arbeidet med å lage forvaltingsplanar for dei mindre verneområda i fylket. Målet med forvaltingsplanen er å utdjupe verneforskrifta og klargjere brukarinteresser og behov for skjøtsel. Planforslaget har vore ute på høyring.

Det er ei viktig oppgåve for fylkesmannen å sikre verneverdiane i Tjørvgåosen naturreservat. Denne planen bør sjåast som eit ledd i arbeidet med å ta vare på dei biologiske og geologiske verdiane i området, og då spesielt strandengene og utforminga av vågosen. Det bør gjennomførast tiltak for å sikre verneverdiane og unngå endringar i naturtilstanden i Tjørvgåosen naturreservat dei kommande åra.

Dette er den første forvaltingsplanen som er laga for Tjørvgåosen naturreservat, og vi opnar for revidering av planen etter å ha fått erfaring med den i praksis i nokre år. Det er særleg aktuelt for bevaringsmåla i planen.

Planen er utarbeidd av Ola Betten for midlar som Miljødirektoratet har stilt til rådvelde.

Innhald

FORORD.....	4
1 INNLEIING	7
2 SKILDRING OG STATUS	9
2.1 Områdeskildring	9
2.2 Brukshistorie.....	9
2.3 Eigedomsforhold	10
2.4 Naturfaglege verdier	10
2.4.1 Natur- og vegetasjonstypar.....	10
2.4.2 Planteartar.....	12
2.4.3 Dyreartar.....	12
2.5 Bevaringsmål	12
3 BRUKARINTERESSER	16
3.1 Verneforskrifta og brukarinteresser	16
3.2 Primærnæring – jordbruk og skogbruk.....	16
3.3 Jakt, fiske og friluftsliv	16
3.4 Kulturminne.....	17
3.5 Undervisning og forskning	18
3.6 Forureining	18
3.7 Bygningar og tekniske inngrep.....	19
3.8 Motorferdsel og masseuttak.....	20
4 FORVALTINGSOPPGÅVER OG TILTAK.....	21
4.1 Skjøtsel og forvaltningstiltak.....	21
4.2 Overvaking og kartlegging av naturkvalitetar	22
4.3 Informasjon og tilrettelegging	22
4.4 Oppsyn.....	23
5 SAKSBEHANDLING	24
5.1 Forvaltingsstyresmakt.....	24
5.2 Lovverk, føringar og forvaltning	24
5.2.1 Verneforskrifta	24
5.2.2 Prinsippa i naturmangfaldlova	25
5.2.3 Forholdet til andre lovverk.....	26

5.2.4	Tolking av unntaksreglene i verneforskrifta	26
5.2.5	Spesifiserte dispensasjonsbestemningar i verneforskrifta.....	27
5.2.6	Generelle dispensasjonsbestemningar	28
5.2.7	Generelle retningslinjer for saksbehandling.....	29
6	FORVALTINGSPLANEN SI GYLDIGHEIT	30
7	REFERANSAR.....	31
	Publikasjonar	31
	Nettstader.....	31
	Vedlegg 1 – Verneforskrift Tjørvgåosen naturreservat.....	32
	Vedlegg 2 - Naturmangfaldlova	35
	Vedlegg 3 - Tiltak i Tjørvgåosen naturreservat 2013 - 2018	37
	Vedlegg 4 – Sakshandsaming	38
	Fylkesmannen si vurdering:	38

1 INNLEIING

Tjørvgåosen naturreservat vart oppretta ved kongeleg resolusjon av 8. november 2002. Føremålet med fredinga er: « ..å ta vare på ein vågos,- som den einaste på ytre Sunnmøre i verneplanen. Området har verdi som eit regionalt typeområde, der eit lite kystvassdrag renn ut i ein grunn våg og dannar ein gradvis overgang mellom elva og sjøen.» Fylkesmannen i Møre og Romsdal er forvaltingsstyresmakt for naturreservatet.

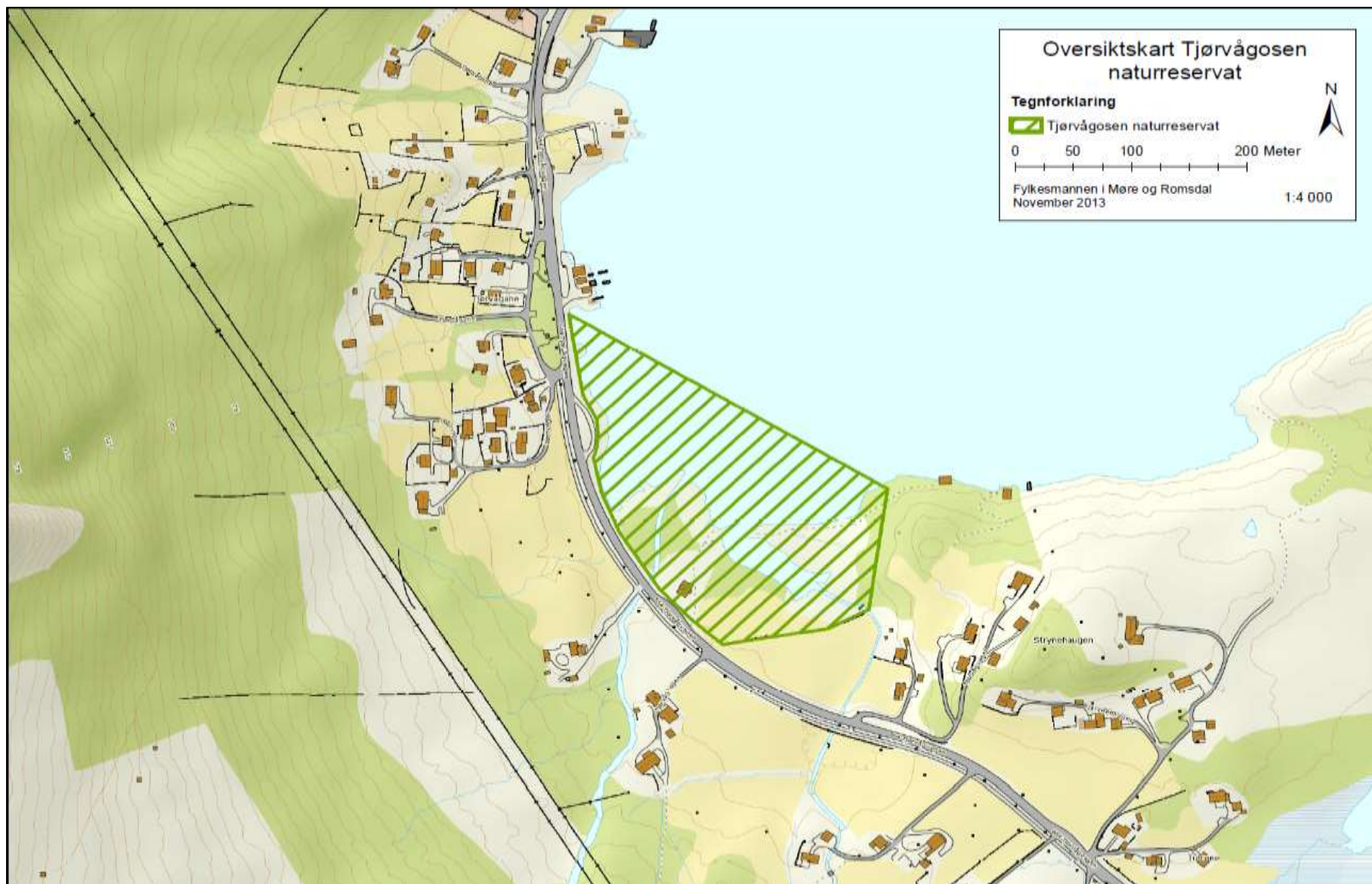
Forvaltingsplanen for Tjørvgåosen naturreservat skal vere eit praktisk hjelpemiddel for å oppretthalde og fremje verneformålet i samsvar med verneforskrifta. Den skal sikre ei einsarta forvaltning av verneområdet ved å gje konkrete retningslinjer for mellom anna bruk, informasjon, skjøtsel og saksbehandling. Planen skal gje ei samla skildring og dokumentasjon av natur- og brukarinteresser innafor området og om det er spesielle forhold som trugar eller kan truge verneverdiane. Planen er ikkje juridisk bindande, men gjev retningslinjer for forvaltninga av området, og han skal synleggjere ansvarsforhold og forvaltingsstyresmakt. I naturreservatet er både planter og vilt freda, og det skal ikkje settast i verk tiltak som kan endre naturmiljøet. Det er fri allmenn ferdsel i reservatet. Det finst ikkje reguleringsplan for området.

Forvaltingsplanen for Tjørvgåosen er delt i to hovuddelar; den første delen (kap 1-3) gjev ei skildring av naturforhold, brukarinteresser og retningslinjer, den andre delen (kap 4-6) omhandlar forvaltingsmessige oppgåver og tiltak. Her blir det gitt ei skildring av føreslåtte tiltak og kven som er ansvarleg for dei ulike tiltaka.

Kvifor vern?

Naturvern byggjer på oppleving av, og kunnskap og medvit om kvalitetar og eigenskapar i naturen. Norsk politikk og lovgjeving baserer seg på at naturen har ein verdi i seg sjølv, ein eigenverdi, som gjer at all natur og alle artar har ein rett til å eksistere. Mennesket inngår som ein del av naturen med eit særleg ansvar i kraft av sin sterke påverknad på mange økologiske prosessar. Naturen har også ein opplevingsverdi, ein verdi for folk si helse og trivsel, og gjennom friluftsliv ein verdi for å skape forståing for vern av natur. Tjørvgåosen naturreservat er eit lite område i areal, men har viktige strandenger og ein spesielt utforma elveos. Her er også ein viktig rasteplass for fleire sårbare fugleartar. Området har også viktige kulturverdiar.

Figur 1 Tjørnvågosen naturreservat

For å sikre område som er særlege viktige må desse vernast mot faktorar som kan øydelegge dei. Mangfaldet av artar og naturtypar vert i stor grad påverka negativt av menneskelege aktivitetar som utbygging, omdisponering av areal, forureining m.m. Å ta vare på naturverdiar gjennom plan- og bygningslova vil ikkje alltid kunne stå sterkt nok mot mange slike påverkningsfaktorar. Å verne område som Tjøråvågosen etter naturmangfaldlova gir eit sterkare juridisk vern, og vil i best mogleg grad sikre arealet. Tjøråvågosen naturreservat er verna i kategorien *strandeng/vågos* innanfor verneplan for havstrand- og elveoslokalitetar i Møre og Romsdal.

2 SKILDRING OG STATUS

Verneforma

Hovudformålet med vern som naturreservat er bevaring av særlig urørt natur eller spesielle naturtypar. Naturreservat er den strengaste forma for områdevern etter naturmangfaldlova når det gjeld inngrep og aktivitet.

2.1 Områdeskildring

Tjøråvågosen naturreservat i Herøy kommune ligg i den inste bukta i Tjøråvågane, i utløpet av Tjøråvågaelva. Området dekkjer eit areal på ca. 53 daa, derav er ca. 25 daa sjø. Det vert for tida arbeidd med ei grensejustering i reservatet som kan redusere arealet.

Tjøråvågosen er verna som ein del av verneplan for havstrand og elveos i Møre og Romsdal og er ein unik og vakker lokalitet. Fylkesveg 654 grensa til området i sør, og det er dyrka mark langs reservatgrensa i sør-aust.

Tjøråvågosen ligg i grunnfjellsområdet, med glimmergneis i berggrunnen.

I området er det eit oseanisk klima med milde vintrar og liten temperaturforskjell mellom sommar og vinter som er typisk for kysten her i regionen. I Herøy ligg temperaturen på 2,0 °C for januar. Gjennomsnittstemperaturen for juli er ca. 14 °C. Herøy har ein årsnedbør på rundt 1300 mm.

2.2 Brukshistorie

Området er eit gammalt jordbrukslandskap der det meste var dyrka, og resten vart beita. Tonningarden er det største bruket i området.

Området si historiske betydning kjem fram ved at her er funne eit gravfelt frå jernalderen. Ei av gravrøysene ligg i reservatet.

Figur 2 Tjørnvågosen med Tonningarden på 1950-talet

2.3 Egedomsforhold

Tjørnvågosen naturreservat gjeld i følgje verneforskrifta følgjande gnr/bnr: 53/1, 7, 8, 14, 36, 38, 41, 87 og 88. Ut frå kart er dette ikkje fullstendig. Rette eigedommar (gnr/bnr) skal vere: 53/1, 7, 8, 14, 15, 87 og 94. Det er behov for ei oppdatering av forskrifta på dette punktet.

2.4 Naturfaglege verdiar

2.4.1 Natur- og vegetasjonstypar

Direktoratet for naturforvaltning (DN) har i samband med kartlegging av naturtypar i Noreg spesielt omtala nokre naturtypar som er å sjå som viktige i samanheng med biologisk mangfald, desse er samla i DN's handbok 13 om naturtypekartlegging og Handbok 19 om marin kartlegging. Her er det også omtala korleis ein kjenner igjen naturtypar, kva som er typisk for dei ulike naturtypane og kvifor dei er viktige i norsk natur.

Herøy kommune kartla naturtypane i kommunen i 2000 (Jordal & Grimstad 2001). Avgrensa lokalitetar blei sorterte og verdsette etter naturtype på ein skala frå A – C (A=svært viktig, B=viktig, C=lokalt viktig), der Tjørnvågosen blei klassifisert som Havstrand med verdi B. Den naturfaglege omtalen er basert på denne kartlegginga.

Området er ei grunn tidevassbukt i skjerma farvatn i utløpet av Tjøråvåågelva, med ei svakt eksponert grusstrand ved elveutløpet. Totalt strandengareal er ca. 250 x 6 m, med største førekomst i indre deler av elveutløpet (grusøyra). Utafor finn vi ei stor gruntvassflate. Lokaliteten grensar i sør, vest og aust mot veg og attgroingsmark. Området ligg ca. 1 km sørvest for Stokksund/Blikkvååane fuglefredingsområde. Elveoslandskapet er ein våå som blir danna av to små elver som munnar ut i vååen. Tjøråvåågelva er ei mindre elv (nedbørsfelt på 11 km²) med få inngrep. Begge elveosane er intakte med små inngrep.

Vegetasjonstypene er saltsiv-eng, raudsvingel-tiriltunge-fjørekoll-eng, strandkryp-forstrand, fjøresivaks-eng, rustsivaks-eng, fjørestorr-eng, kveke-voll. Her er strandskog med gamal gråor (urskogliknande sumpskog) i vestenden av lokaliteten. Mest strandvegetasjon ligg på grusøyra i indre del av elveutløpet. Elles finst det her småhavgras (U2a, kjelde: A. O. Folkestad).

Figur 3 Saltsiv er ein karakterart i reservatet

2.4.2 Planteartar

Naturreservatet er middels artsrikt med 54 registrerte artar. Artsutvalet er vurdert til å vere heller trivielt.

2.4.3 Dyreartar

Området er ein raste og overvintringslokalitet for vassfugl med lokal verneverdi. Aktuelle artar om vinteren er stokkand, ærfugl, siland, skarv, gråhegre, bergand, kanadagås, kvinand, lomvi og sangsvane. Området ligg i nær tilknytning til Stokksund/Blikkvågane fuglefredingsområde og er derfor ein del av eit større samanhengande og viktig beiteområde for sjøfugl. Det er oppgang av laks og aure i Tjørnvågaelva.

2.4.4 Truslar

Truslane mot verneverdiane er generell gjengroing og etablering av framande artar som parkslirekne, platanlønn og framande bartreartar. Eit så lite område vil også vere sårbart for tekniske inngrep, slitasje og forstyrringar.

2.5 Bevaringsmål

Verneforskrifta skal konkretiserast først og fremst gjennom retningsliner og bevaringsmål for reservatet. Verneføremålet viser i hovudsak kva naturkvalitetar ein ønskjer å bevare i verneområdet, her i § 2: «*Formålet med fredinga er å ta vare på ein vågos,- som den einaste på ytre Sunnmøre i verneplanen. Området har verdi som eit regionalt typeområde, der eit lite kystvassdrag renn ut i ein grunn våg og dannar ein gradvis overgang mellom elva og sjøen.*»

I denne planen er det definert fire bevaringsmål, sjå tabell 1. Det er viktig med kunnskap om området for å kunne forvalte det på ein langsiktig og god måte. Det er òg avgrensa kva erfaring som finst med bruk av bevaringsmål i norsk forvaltning, og det må derfor vere rom for å revidere bevaringsmåla når vi har meir kunnskap og erfaring om effekten av vern og skjøtsel i området. Forvaltingsplanen bør reviderast kvart tiande år, sjå kap. 6.

Forklaringar på uttrykk som går igjen i planen:

Naturtype

Med naturtype forstår vi eit einsarta, avgrensa område i naturen som omfattar plante- og dyreliv og miljøfaktorar. Eit landskap med stor variasjon inneheld eit stort mangfald av naturtypar. Naturtypane er kartlagt etter nærare rettleiarar, som DN-Handbok nr. 13 eller Naturtypar i Norge (NiN-systemet).

Tilstandsvariabel

Med tilstandsvariabel forstår vi den eller dei eigenskapane ved naturtypen som bevaringsmålet er retta mot.

Bevaringsmål

Bevaringsmål er den tilstanden ein ønskjer at eit utval av naturkvalitetar i eit verneområde skal ha. Bevaringsmåla skal helst vere målbare, og kan eksempelvis presiserast gjennom mål for areal eller førekomst av bestemte arter.

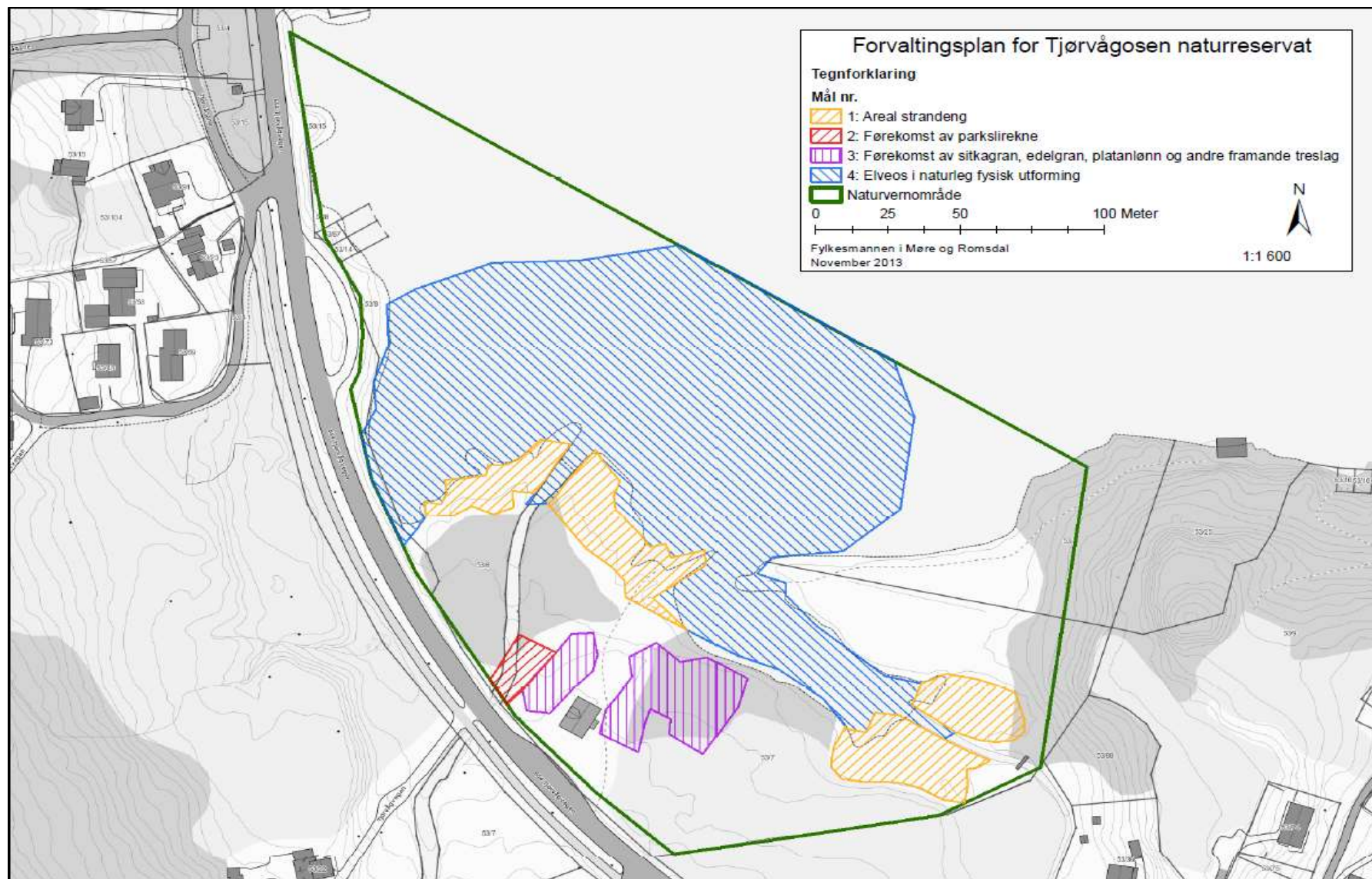
Tilstandsklasse

Tilstandsklasse er ei inndeling i god, middels eller dårleg. Dette fortel oss kva for tilstand naturtypen er i.

Retningsliner

Dette er eit samleomgrep for alle målsettingar knytt til brukarinteressene i eit verneområde. Slike mål er knytt opp mot friluftsliv, jakt, landbruk og andre brukarinteresser.

Figur 4 Bevaringsmål i Tjørnvågosen naturreservat

Tabell 1: Oversikt over bevaringsmål og tiltak for Tjørnvågosen naturreservat

Mål	Naturtype	Tilstandsvariabel	Bevaringsmål	Overvaking	Tilstand	Tiltak
1	Havstrand/kyst Strandeng og strandsump (G05)	Areal strandeng	Behalde dagens areal salteng, brakkvasseng og strandsump i god tilstand	SNO, botanikarar	Middels	Fjerne kratt og lauvskogoppslag, unngå terrengskader ved køyring, etablere berekraftig beiting
2	Ymse kulturmark	Førekomst av parkslirekne	Parkslirekne skal ikkje finnast i naturreservatet	SNO	Middels	Rydde ut dagens førekomst
3	Ymse kulturmark	Førekomst av sitkagran, edelgran, platanlønn og andre framande treslag	Sitkagran, edelgran, platanlønn skal ikkje finnast i naturreservatet	SNO	Dårleg	Fjerne dagens førekomstar og nytt oppslag
4	Vågos	Elveos i naturleg, fysisk utforming	Elveosane skal bevarast i urørt tilstand med naturleg dynamikk	SNO	God	Unngå forsøpling, inngrep og skadeleg motorferdsel

3 BRUKARINTERESSER

3.1 Verneforskrifta og brukarinteresser

Verneforskrifta dannar grunnlag og rammer for kva aktivitetar som er tillatt i Tjørvågosen naturreservat. I dette kapittelet vil verneforskrifta bli knytt mot ulike brukarinteresser. Heile verneforskrifta ligg som vedlegg 1. Det er særleg nokre kapittel i verneforskrifta som har betydning for forvaltninga. I § 3 *Vernereglar* går det fram kva for reglar som gjeld for reservatet, her er det opplista kva aktivitetar som ikkje er tillatt innafor reservatet. I § 4, *Generelle unntak*, omtalar ein dei aktivitetane som er unntatt frå reglane i § 3, medan det i § 5, *Eventuelle unntak etter søknad*, går fram kva aktivitetar fylkesmannen kan gje løyve til etter søknad. Aktivitetar som er forbode gjennom forskrifta i § 3, og som ikkje er nemnt i § 4 eller § 5, er i utgangspunktet forbode. Naturmangfaldlovas § 48 gjeld no i staden for den generelle dispensasjonsregelen i § 7 i verneforskrifta. Tolking av forskrifta er nærare omtala i kapittel 5.2.

3.2 Primærnæring – jordbruk og skogbruk

Bønder har dyrka jorda rundt Tjørvågosen hundrevis av år. Det er ca 3,5 daa dyrka mark i reservatet, der det har vorte dyrka gras. Det har vore aktiv beitebruk på dei resterande areala, men dette har opphøyr. Landbruksdrift inkludert motorferdsel på dyrka mark er tillate. Det må søkjast om å kunne grave nye drenggrøfter som går ut i reservatet. Gjerding er tillate.

Det har vokse opp både lauvskog og utanlandske bartre i området. Dette kan fjernast heilt eller delvis som ein del av skjøtselen av området.

Retningslinjer for primærnæringane

- Jordbruk kan drivast på vanleg måte på dyrkamarka
- Området bør beitast for å unngå gjengroing av strandengene og dei kulturpåverka områda
- Lauvskog og framande treslag som sitkagran bør fjernast for å halde området ope. Hogsten skal berre skje etter avklaring med forvaltingsstyresmakta.

3.3 Jakt, fiske og friluftsliv

Jakt på hjortedyr, altså hjort, elg og rådyr, samt kanadagås og fangst av villmink er tillatt i reservatet. Dette skal gjerast i samsvar med viltlova og andre gjeldande lover. Fangst av villmink bør skje med slagfelle. Fiske samt uttak av fjøremark og agnskjel er lovleg etter det til ei kvar tid gjeldande regelverk. Dette inkluderer også fiske etter hummar, krabbe og skjell, sjå kap. 5.2. Elles er alt dyreliv, medrekna reirplassar og hiområde, freda mot skade og øydelegging, og nye dyreartar skal ikkje innførast.

Verneforskriftene går føre friluftslova og allemannsretten ved eventuelle motsetningar i lovverket. Fordi det er eit område som er verna på grunn av naturen, vil naturen derfor prioriterast før friluftsiinteresser ved ein eventuell konflikt. Friluftsliv er omtala i forskrifta § 3 punkt 5 og 6, og gjer klar rettleiing for kva aktivitetar som er ulovlege:

5. *"Bruk av naturreservatet til teltleirar, idrettsarrangement, jaktprøver eller andre større arrangement er forbode"*. Her kan det søkast løyve etter forskrifta § 5.9, men det er ikkje ønskeleg å ha større arrangement i eit så lite naturreservat av omsyn til faren for slitasje og forstyring av dyrelivet.

6. *"Bruk av sykkel og hest utanom eksisterande vegar er forbode"*. Naturreservatet er så lite, og ligg slik til, at dette vert vurdert som lite aktuell bruk. Punktet regulerer ikkje beiting med hest.

Elles er det nemnt i forskrifta at det er unntak frå vegetasjonsfredinga når det gjeld sanking av matsopp og bær (nemnt i § 4 punkt 3). Det er likevel viktig å hugse at vegetasjonen generelt er freda, også daude planter, og plukking av til dømes blomster og mose er ikkje lovleg. Etablering av nye stiar er tilretteleggingsiltak som krev dispensasjon frå forskrifta, og slike tiltak må eventuelt vurderast opp mot verneføremålet. Sjå også *Tolking av unntaksreglane i verneforskrifta* kap. 5.2.4.

Retningslinjer for jakt, fiske og friluftsliv

- Jakt på hjortevilt kan skje fritt
- Framande artar som kanadagås og villmink kan takast ut
- Det er fri ferdsel i området.
- Større arrangement vert ikkje tillate.

3.4 Kulturminne

Det er fleire kulturminne i naturreservatet. Det ligg ei gravrøys frå jernalderen sør i reservatet, og det er registrert ei båtstø frå før-reformatorsk tid i elveosen. Slike kulturminne er automatisk freda etter kulturminnelova § 4, j.

Kulturvernstyresmakta har etter kulturminnelova, § 11 a, høve til m.a. å registrere, bygge opp att, restaurere og rydde området kring automatisk freda kulturminne. Tilsvarende kan slike kulturminne granskast ved utgraving m.v. etter § 11 b. I eit naturreservat er vegetasjonen freda, og det er m.a. forbod mot uttak av massar. Restaurering av kulturminne krev etter dette løyve frå naturvernstyresmaktene, men dette vil i dei fleste tilfelle vere samanfallande med føre-målet med naturreservatet, slik at dispensasjon vil bli gjeve. Ofte vil dette kunne vere ein skjøtsel som tener begge føremåla.

Tonninggarden gnr 53 bnr 7 er ei verneverdig bygning som no er under restaurering av grunneigaren. I tilknytning til huset er det laga ein hage med innplanta, framande treslag som platanlønn og blodbøk.

Retningsliner for kulturminne

- Gravrøysa kan vedlikehaldast og skjøttast etter avklaring med naturvernstyresmaktene
- Skjøtsel av naturverdiane i reservatet skal ta omsyn til kulturminne slik at dei ikkje verte skadde
- Det kan utarbeidast informasjonsstiltak om kulturminna

3.5 Undervisning og forskning

Tjørvgåosen naturreservat er ikkje spesielt tilrettelagt for undervisning og forskning. Men området er lett tilgjengeleg grunna nærleik til vegen, og har stort potensiale for slik aktivitet. Det knyter seg stor informasjonsverdi til vegetasjon, fugleliv og kulturminne i området. Kartlegging av naturtypar, flora og fauna er naudsynt. Fagstoff om Tjørvgåosen naturreservat finst på internett på stader som www.miljodirektoratet.no, www.artsdatabanken.no og www.miljostatus.no.

Retningsliner for undervisning og forskning

- Det kan leggjast til rette for undervisning, formidling og forskning innafør verneområdet så sant dette ikkje går ut over verneformåla for reservatet
- Ein må kartlegge utviklinga i flora og fauna

3.6 Forureining

Det har vore brent jonsok-bål i Tjørvgåosen gjennom lange tider. Dette har resultert i at det ligg att metallavfall som springfjører, beslag, skruar og stiftar. Dette gjev rustutfelling og forgifting av vegetasjonen på bålplassen, og strandenga rekk ikkje å reetablere seg att her. Denne praksisen er no stoppa, og det grøvste av metallavfallet er fjerna. Området vil kunne restaurere seg sjølv dersom det får ligg i fred. Det må også ryddast strandsjøppel når det er naudsynt.

Figur 5 Den gamle bålplassen

Tjørvgåosen vender mot nord-nordvest, og er såleis utsett for søppel som driv i land frå havet. Det er gode dugnadsordningar for å samle søppel.

Retningsliner for forureining

- Det skal ryddast opp i jonsokbål-tomta, og det kan ikkje brennast der meir.
- Strandsøppel skal ikkje byggjast opp i reservatet

3.7 Bygningar og tekniske inngrep

Det er eitt hus i Tjørvgåosen naturreservat, Tonninggarden. Dette skal kunne restaurerast.

Ei vassleidning til Stemmedalen Vasslag kryssar reservatet over ei strekning på ca. 200 m mellom Tonninggarden og sjøen. Det er bygd ein kum rett aust for den vestre elva, og det er støypt ei forankring for leidninga der hos kryssar elva.

Det er fylt ut ein vor på ca. 15 meter på vestsida av utløpet til Tjørvgåelva. Her det vere drege på land ein småbåt.

Retningsliner for bygningar og tekniske inngrep

- Huset på Tonninggarden skal kunne vedlikehaldast
- Vassleidningen gjennom reservatet skal kunne driftast og vedlikehaldast

3.8 Motorferdsel og masseuttak

I samband med erstatningskjønn 31.10.2006 vart det avtalt dispensasjonar for uttak av sand frå fjøra til eige bruk for gnr/bnr 53/1. Seinare har 53/7 også fått løyve. Volumet er inntil 10 m³/år for 53/1 og 1 m³/år for 53/7. Desse dispensasjonane kan bli vidareførte.

Det er også gjeve dispensasjonar til transport av materialar for evt. naustbygging for gnr/bnr 53/1, 53/36 og 53/25, 39. Den siste er effektuert. Vidare er det avtalt dispensasjonar for motorferdsel for frakt av ved, beitedyr, vatn og gjerding for gnr/bnr 53/1 og 53/25, 39.

Erfaring frå transporten av byggematerialar er at dette skapte store transportskader i reservatet, med tilhøyrande skade på vegetasjonen. Det er ikkje ønskjeleg med slik køyring i framtida, og evt. transportbehov må løysast på anna vis.

Figur 6 Terrengskader etter køyring med byggematerialar til naust

Retningsliner for motorferdsel og masseuttak

- Det kan gjevast dispensasjon for uttak av sand til eige bruk
- Transport av byggematerialar, ved, beitedyr og vatn i samband med gjerding må løysast utan motorisert transport i reservatet.

4 FORVALTINGSOPPGÅVER OG TILTAK

4.1 Skjøtsel og forvaltningstiltak

Med *skjøtsel* meiner ein aktive tiltak på økologisk grunnlag som forvaltingsstyresmakta eller dei som er tildelt slik styresmakt set i gang for å ta vare på naturkvalitetane i området i samsvar med verneformålet. Forvaltingsstyresmakta kan ikkje pålegge grunneigarar å utføre skjøtelsoppgåver, men nært samarbeid mellom forvaltingsstyresmakta og grunneigarane er viktig for å oppnå gode og heilskaplege resultat i verneområdet. All skjøtsel skal skje i samarbeid med fylkesmannen og SNO, og grunneigarar og andre interesserte kan ikkje drive tiltak etter skjøtelsparagrafen utan skriftlig løyve frå forvaltingsstyresmakta.

Framande planteartar

Det er viktig å halde reservatet fritt for framande artar som sitkagran, platanlønn og parkslirekne. Dei representerer ein reell fare for den lokale floraen ved at å spreie seg og fortrenge annan vegetasjon. Det er starta kjemisk behandling av parkslirekne og hogst av sitkagran og edelgranartar i Tjørnvågosen. Det er viktig med overvaking av utviklinga her, og nye oppslag må fjernast så snart som mogeleg.

Generell gjengroing

Tjørnvågosen er i ferd med å gro igjen. I tillegg til framande planteartar, så veks det opp stadeigne lauvtreartar som bjørk, selje og rogn. Gjengroing er ein generell trussel i dei fleste lågareliggande verneområde. Det bør hoggast lauvskog, og vidare oppvekst av stubbeskott må hindrast ved beiting eller stubbebehandling.

Figur 7 Parkslirekne i sterk spreining

Søppel

Det må ryddast i båltomta og fjernast strandsøppel når det vert naudsynt.

Til planen er det utarbeidd ei liste over tiltaka, sjå vedlegg 3. Beløpa skissert i tiltakslista er grove overslag over kostnadene knytt til kvart tiltak. Kostnadane kjem gjerne ikkje fram før etter ein innkjøpsprosess.

Skjøtselstiltak

- Halde området fritt for framande artar som parkslirekne og sitkagran
- Hindre gjengroing og oppslag av naturlege lauvtre ved hogst, rydding og beiting
- Rydde søppel frå strandsona

4.2 Overvaking og kartlegging av naturkvalitetar

Effektiv overvaking av naturområde krev kunnskap om verneverdiane og tilstanden deira. Jamn overvaking av naturkvalitetane er naudsynt for å kunne vurdere tilstand og behov for tiltak. Tjørnvågosen naturreservat har tidlegare ikkje vore overvaka systematisk, og kunnskapen som finst om reservatet er ufullstendig og noko er forelda. I denne forvaltingsplanen er det definert bevaringsmål for dei ulike naturtypene i reservatet, og oppfølging av desse er sentrale i oppfølginga av reservatet i framtida.

Fylkesmannen har hovudansvaret for overvakinga av naturkvalitetane i det verna området. Statens naturoppsyn (SNO) vil i dei fleste tilfella stå for den praktiske gjennomføringa. Dette blir avklart årleg. SNO rapporterar til fylkesmannen når det er behov for det, og minst ein gong kvart år. Utvikling og tilstanden til bevaringsmåla skal evaluerast av fylkesmannen og tiltak setjast inn om naudsynt.

Overvakingstiltak

- Overvaking av området skal gi auka kunnskap om utviklinga av naturkvalitetane i Tjørnvågosen naturreservat

4.3 Informasjon og tilrettelegging

Det er manglar informasjonstavle for Tjørnvågosen naturreservat, og det må settast opp ei tavle snarast. Det finst informasjon på nettet på stader som www.naturbase.no og www.miljostatus.no. All informasjon skal utarbeidast av eller i samarbeid med fylkesmannen.

4.4 Oppsyn

Med eit vernevedtak oppstår det behov for å føre kontroll med at verneforskriftene og eventuelle dispensasjonsvedtak vert etterlevd. Statens Naturoppsyn (SNO) har ansvaret for oppsyn i verneområda i Noreg. Hovudoppgåva til SNO er å sørge for at vernereglane for området vert følgde. I tillegg har SNO ein god og tett dialog med fylkesmannen og vil bli orientert dersom det er gitt dispensasjonar frå verneforskrifta til ulike tiltak inne i reservatet.

SNO har oppsynsmynde i medhald av lov av 21. juni 1996 om statleg naturoppsyn, og avgrensa politimynde etter miljølovene (friluftlova, naturmangfaldlova, motorferdslelova, kulturminnelova, viltlova, lakse- og innlandsfiskelova og delar av forureiningslova). I tillegg til kontrolloppgåvene etter desse lovene, skal oppsynet drive rettleiing og informasjon, skjøtsel, tilrettelegging, registrering og dokumentasjon. Mange av desse tiltaka i blir gjort i samråd med fylkesmannen, og enkelte av tiltaka er nærare presentert i denne forvaltingsplanen.

Fylkesmannen i Møre og Romsdal er som forvaltingsstyresmakt bestillar av oppsynsoppgåver hos SNO.

5 SAKSBEHANDLING

5.1 Forvaltingsstyresmakt

Ansvar for forvaltninga av Tjørnvågosen naturreservat involverer følgjande styresmakter:

- 1) **Miljøverndepartementet (MD)** er øvste styresmakt for miljøforvaltninga i Noreg. Departementet har ansvaret for at den miljøpolitikken Stortinget har vedtatt blir gjennomført. MD er overordna styresmakt for forvaltninga av område verna etter naturmangfaldlova.
- 2) **Miljødirektoratet (MID)** er øvste fagstyresmakt for naturvernområde i Noreg og har hovudansvar for forvaltning av område verna etter naturmangfaldlova. Miljødirektoratet avgjer kven som skal vere forvaltningsstyresmakt for det enkelte verneområdet. Dei er klageinstans for vedtak som forvaltningsstyresmakta i det enkelte verneområdet har gjort, og skal også rettleie forvaltningsstyresmakta i praktiseringa av verneforskriftene.
- 3) **Fylkesmannen i Møre og Romsdal (FM)** er forvaltningsstyresmakt for Tjørnvågosen naturreservat.
- 4) **Herøy kommune** er styresmakt på fleire av de andre lovverka som kan få verknad innan naturreservatet, eksempelvis plan- og bygningslova og motorferdselslova.

5.2 Lovverk, føringar og forvaltning

5.2.1 Verneforskrifta

Verneforskrifta for Tjørnvågosen naturreservat finst som vedlegg 1. Sjølv om den generelle dispensasjonsheimelen i forskrifta § 7 no er erstatta av § 48 i naturmangfaldlova, slår overgangsreglane i loven sin § 77 fast at eldre vernevedtak fortsatt gjeld inntil Kongen måtte bestemme noko anna. Direktoratet for naturforvaltning har utarbeida eit rundskriv «Forvaltning av verneforskrifter» (DN 2010) som vert lagt til grunn for saksbehandlinga.

Verneforskrifta har som formål å oppretthalde den tilstanden som området var i ved fredingstidspunktet, samt å fremje verneføremålet. Det er Fylkesmannen sitt ansvar at verneforskrifta blir forvalta i forhold til verneformålet, og viss verneverdiane vert skadde, er det Fylkesmannen sitt ansvar at nødvendige tiltak blir sett i gang. Forvaltninga av verneområdet skal skje i eit langsiktig perspektiv. Dette stiller krav til langsiktig tenking hos både dei daglege brukarane og Fylkesmannen. Forvaltningsplanen for Tjørnvågosen naturreservat er planlagt å kunne rullerast kvart 10. år for å fange opp eventuelle endringar i verneområdet (jf. kapittel 6).

5.2.2 Prinsippa i naturmangfaldlova

I medhald i naturmangfaldlova § 7 skal prinsippa i naturmangfaldlova §§ 8-12 leggest til grunn som retningsliner ved utøving av offentlig mynde, og det skal gå fram av avgjerda korleis desse prinsippa er teke omsyn til og vektlagt i vurderinga av saka. Forvaltningsmåla i §§ 4 og 5 skal også trekkast inn i skjønnsutøvinga. Vi viser til vedlegg 2 med naturmangfaldlova.

Prinsippa skal også brukast ved forvaltning av eksisterande verneområde, inkludert forvaltningsplanar.

Etter § 8 i naturmangfaldlova skal offentlege avgjerder som påverkar naturmangfaldet så langt det er rimeleg, bygge på vitskapleg kunnskap om artane sin bestandssituasjon, utbreiinga av naturtypar og økologiske tilstand, samt effekten av påverknader. Vidare skal kunnskap som er basert på generasjonar sine erfaringar gjennom bruk av og samspel med naturen vektleggast. Det er opp gjennom åra gjennomført ulike naturfaglege undersøkingar i Tjørvågosen naturreservat, og det føreligg fleire rapportar som dokumenterer naturkvalitetane. Dette kunnskapsgrunnlaget er lagt til grunn i forvaltningsplanen. Kunnskap om historisk bruk er også lagt til grunn i planen, bl.a. i samband med vurdering av skjøtselstiltak.

Ut frå dagens kunnskap, vil aktivitetane som vil kunne skje etter verneforskrifta, neppe ha nokon særleg negativ innverknad på artane og naturtypane som ein ønskjer å ta vare på gjennom vernet. Verneforskrifta er til hinder for aktivitetar som ein vurderer å kunne ha negativ innverknad på verneverdiane. Forvaltningsplanen er utarbeidet innafør ramma av de restriksjonar som er sett i verneforskrifta. Vi vurderer det slik at forvaltningsplanen og oppfølging av denne med stor sannsynlegheit vil føre til ei positiv utvikling for artane og naturtypane i området, jf. naturmangfaldlova §§ 4 og 5.

Den føreliggande kunnskapen om artene sin bestandssituasjon, utbreiinga av naturtypane og økologisk tilstand i dette området, vurderer ein å stå i eit rimeleg forhold til forvaltningsplanen sin karakter, og retningslina om kunnskapsgrunnlaget i § 8 vert sett på som oppfylt. Førre-var-prinsippet vert difor tillagt liten vekt i denne planen, jf. naturmangfaldlova § 9.

Forvaltningsplanen gir nærare retningsliner for aktivitetar som er tillate i naturreservatet innafør ramma av verneforskrifta og naturmangfaldlova. Vurdering av den enkelte aktiviteten i forhold til samla belastning i verneområdet, vil være svært relevant ved vurderinga av søknader om dispensasjonar frå verneforskrifta. I samband med forvaltningsplanen er det utarbeidd nærare bevaringsmål for ulike naturkvalitetar som grunnlag for overvaking av naturtilstanden i området. Dette vil gje eit styrka grunnlag for å kunne vurdere samla belastning av ulike aktivitetar i området. Prinsippet i naturmangfaldlova § 10 om økosystemtilnærming og samla belastning er dermed vurdert og tillagt vekt.

Prinsippet i naturmangfaldlova § 11 om at kostnadene ved miljøforringing skal berast av tiltakshavar, får ikkje særleg verknad, ettersom verneforskrifta som forvaltningsplanen bygger på, legg vesentlege avgrensingar på kva tiltak som kan gjerast i området. Dei tiltaka som vil

kunne gjennomførast, vert vurdert til ikkje å ha vesentleg negativ effekt på naturtypar, artar eller økosystem.

Prinsippa i § 12 vert vurdert til å være relevante. Prinsippet om beste tilgjengelege teknikkar og driftsmetodar blir vurdert som aktuelt bl.a. i samband med skjøtselstiltak. Prinsippet om beste lokalisering blir vurdert som relevant i samband med bl.a. behandling av søknader om dispensasjonar, både når det gjeld spørsmålet om dispensasjon bør gjevast og eventuelt kva vilkår som bør setjast. Forvaltingsplanen legg opp til skjøtselstiltak som er vurdert å være best mogeleg tilpassa naturkvalitetane ein ønskjer å ta vare på. Gjennom den overvakinga av naturtilstanden som planen legg opp til, vil ein få eit godt grunnlag for å evaluere gjennomførte skjøtselstiltak og ev. foreta korrigeringar både når det gjeld teknikkar/metodar og lokalisering.

5.2.3 Forholdet til andre lovverk

Forskrifter gitt med heimel i naturmangfaldlova går føre andre lover eller forskrifter dersom det er ulikheiter mellom bestemmingane. Det er også viktig å merke seg at det andre regelverket gjelder i tillegg til verneforskriftene i område verna etter naturmangfaldlova. Ved søknader om løyve til motorisert ferdsel vil det i dei fleste tilfella vere nødvendig med både dispensasjon frå motorferdselslova og frå verneforskrifta, eventuelt § 48 i naturmangfaldlova. Med få unntak vil verneforskrifta ha strengare reglar når det gjeld bruk og tiltak enn anna lovverk. Det er derfor naturleg at ein søknad om dispensasjon først blir behandla av fylkesmannen. Forskrifter gitt med heimel i naturmangfaldlova avgrensar ikkje rådigheitsutøvinga utanfor verneområdet.

Etter naturmangfaldlova § 49 skal ein legge vekt på verneverdiane i naturreservatet for tiltak utanfor som kan påverke verneområdet, og som treng løyve etter anna lovverk.

5.2.4 Tolkning av unntaksreglene i verneforskrifta

I **§ 4** i verneforskrifta listar ein opp ei rekkje aktivitetar som ikkje krev løyve eller dispensasjon:

Punkt 1 omtalar aktivitet av nasjonal karakter og desse er alltid tillate i verna område. Dette omfattar ikkje unntak for øving for nemnte formål. Ingen privatpersonar kan handle etter dette punktet.

Punkt 2 stadfestar at vedlikehald av grøfter og anlegg i reservatet er lov. Det går ei vassleidning gjennom reservatet, og her er behov for slikt vedlikehald. Det bør likevel gjerast i samarbeid med forvaltingsstyresmakta for å unngå skade på verneverdiane.

Punkt 3 er ein referanse til friluftsløva, som stadfester allemannsretten.

Punkt 4 opnar for jakt på hjortedyr, i dette høvet hjort og rådyr, samt kanadagås og villmink. Jakt på kanadagås bør gjerast på ein slik måte at ein ikkje forstyrrar andre gjæser og ender. Ved fangst av villmink bør det nyttast slagfelle. Feller må sikrast mot andre dyr og menneske.

Punkt 5 nemner fiske og uttak av fjøremark og agnskjel i reservatet. Dette er tillate etter dei lover og forskrifter som for tida gjeld. Medrekna er fiske etter til dømes krabbe og hummar. Grunneigar har rett på alle haustbare ressursar på sin eigedom i samsvar med norsk lov, derfor må ein ha løyve frå grunneigar for å hente ut slike artar. For fiske etter laksefisk i elv vil kjøp at fiskekort vere eit slikt løyve. Sanking av tang og tare er ikkje lov.

Punkt 6 opnar for tradisjonelt beite. Miljødirektoratet kan regulere beitetrykket slik at det er i tråd med verneformålet. Det er for tida lågt beitetrykk, og det er heller aktuelt å stimulere til meir beiting.

Punkt 7 opnar for at den jordbruksaktivitet inkl. naudsynt motorferdsel på dyrka mark som var i drift på fredningstidspunktet kan halde fram. Dette gjeld 3,5 daa i sør-austre del av Tjørnvågosen. Naudsynt motorferdsel vil vere køyring med jordbrukstraktor i drifta.

Punkt 8 gir rom for å sette opp gjerde som er naudsynt for tradisjonell drift, til dømes for beitedyr som går i reservatet eller for å verne spesielt utsett avling.

Punkt 9 opnar for opplag av båt på etablert båt plass. Dette har tradisjonelt vore eit område ved voren nedanfor Tonninggarden, jf. også figur 2, og dette ein fortsette å legge småbåtar på land her.

5.2.5 Spesifiserte dispensasjonsbestemningar i verneforskrifta

I **§ 5** i verneforskrifta finst ein del spesifiserte aktivitetar og formål som forvaltingsstyremakta kan tillate etter søknad. Ved behandling av slike søknader vil det med utgangspunkt i prinsippa i naturmangfaldlova leggast særleg vekt på tiltaket sin verknad på verneformålet:

Punkt 1 opnar for å kunne tillate motorferdsel i samband med drift og vedlikehald av grøfter som alt fanst på vernetidspunktet (§ 4 punkt 2), aktivitet relatert til beite (§ 4 punkt 6) og inn-gjerding av innmark og beiteareal (§ 4 punkt 8), samt ved opprydding av strandsøppel og sanking av drivved. Ein bør likevel unngå motorisert ferdsel på dei sårbare utmarksareala i reservatet så langt det er mogeleg.

Punkt 2 opnar for å tillate merking, rydding og vedlikehald av eksisterande stiar og ferdseisvegar. Det er ikkje to slike, sjøvegen forbi Tonninggarden, og ein sti mot sjøen på austsida av reservatet. Slik rydding vil vere fjerning av kvist og greiner som måtte hindre ferdsel.

Punkt 3 nemner etablering av grøfteutløp for drenering av tilgrensande areal. Det ligg dyrka mark aust for reservatet, og det kan bli aktuelt her dersom det ikkje kan førast grøfter ut mot elva utanfor reservatet.

Punkt 4 opnar for avgrensa uttak av ved. Reservatet er i gjengroing, og det er ønskjeleg å halde eit ope landskap. Dette kan eventuelt gjerast som ein del av skjøtselen. Sjå også punkt 8.

Punkt 5 opnar for utlegging av nye båt plassar. Det er naust på begge sider av reservatet, og det er ikkje nye plassar som peikar seg ut som spesielt eigna for dette. Uansett er det eit krav at dette ikkje skadar vegetasjonen.

Punkt 6 viser til tradisjonelt uttak av sand, stein og grus. Uttak må berre være av mindre omfang til privat bruk, og alle store eller kommersielle uttak er forbode. Ved søknad om uttak må mengda som ein ønskjer å ta ut i tillegg til tidspunktet for uttaket gå fram. Staden for

uttaket må spesifiserast i eit kart. Uttak av sand, stein og grus også krevje ein søknad om motorisert ferdsel, slike tilfelle krev dispensasjon etter naturmangfaldlova. Vegetasjon skal ikkje kome til skade ved slikt uttak, og ein må leggje vekt på at evt. uttak skjer der ny sand kan byggje seg opp att i utløp av vassdrag eller med bølger. Det er gjeve dispensasjon for uttak av sand for bruka 53/1, 53/7, 53/25 og 53/36.

Punkt 7 gir rom for å søkje om sinking av tang og tare etter løyve. Dette vil i så fall vere manuelt uttak frå land eller mindre båt. Det er ikkje rom for uttak til kommersielt bruk, som t.d. taretråling.

Punkt 8 opnar for å rydde unna busk- og trevegetasjon som hindrar jordbruket. Det gjeld også rydding av slik vegetasjon på beitemark. Det er noko dyrka mark i randsona mot reservatet, og det kan reknast med at det vert gjeve løyve til slikt uttak der dette ikkje skadar verneverdiane.

Punkt 9 opnar for å søkje avgrensa bruk av reservatet til sosiale arrangement av ulik type som jaktprøver, teltleirar og idrettsarrangement. Landarealet i Tjørvgåosen er lite, og det finst alternative areal i randsonene. Fylkesmannen varslar ei restriktiv line på dette punktet, og vil normalt ikkje tillate slik aktivitet, jf. tidlegare brenning av jonsok-bål.

Punkt 10 gir Kystverket heimel til å legge naudsynte konstruksjonar her, og er ikkje aktuell problemstilling for privatpersonar.

5.2.6 Generelle dispensasjonsbestemmingar

I § 7 i verneforskrifta finst den generelle unntaksparagrafen. I dag er denne erstatta av § 48 i naturmangfaldlova, jf. §§ 8 – 12 (sjå kapittel 8.2). Frå den opphavlege generelle dispensasjonsbestemminga i § 7 er følgjande dispensasjonsformål vidareført i naturmangfaldlova § 48:

Forvaltningsstyresmakta kan gjere unntak frå eit vernevedtak dersom det ikkje strir mot vernevedtaket sitt formål og ikkje kan påverke verneverdiane nemneverdig, eller dersom sikkerheitsomsyn eller omsynet til vesentlege samfunnsinteresser gjer det nødvendig.

I avveginga mellom andre vesentlege samfunnsinteresser og omsynet til verneområdet skal det særleg leggast vekt på verneområdet sin verdi for det samla nettverket av verneområde og om eit tilsvarande verneområde kan etablerast eller utviklast ein annan stad. Tiltakshavaren kan påleggast å bere rimelige kostnader ved ivaretakinga, opprettinga eller utviklinga av eit slikt tilsvarande område.

«Dispensasjon i særlege tilfeller når det ikke er i strid med formålet med vernet» gjeld hovudsakleg bagatellmessige inngrep/tiltak eller forstyrringar av forbigående karakter og som er av stor verdi for søkar og ikkje er i konflikt med verneverdiane. Tiltak som kan redusere eller øydelegge verneverdiane i Tjørvgåosen naturreservat vil ikkje kunne få dispensasjon etter denne bestemminga.

«Dispensasjon for arbeider av vesentlig samfunnsmessig verdi» gjeld for tiltak som ikkje blei vurdert eller var aktuelle på vernetidspunktet. Dispensasjon heimla i dette punktet skal berre gjevast under heilt særskilte forhold av nasjonal betydning. Det vil ikkje vere tilstrekkeleg

grunnlag for å gje dispensasjon med bakgrunn i denne bestemminga i saker som berre har lokal eller regional betyding.

5.2.7 Generelle retningslinjer for saksbehandling

Retningslinjer for behandling av saker som gjeld dei ulike brukarinteressene er presentert i kapittel 3. Punkta under viser dei generelle retningslinene for all saksbehandling som omhandlar Tjørvågosen naturreservat:

- 1) Alle søknader om tiltak som krev løyve/dispensasjon etter verneforskrifta, skal sendast Fylkesmannen i Møre og Romsdal.
- 2) Normalt vil verneforskrifta ha strengare reglar enn det som gjeld etter anna lovverk. Søknader blir difor først vurderte etter verneforskrifta før eventuell vurdering etter anna lovverk. Avslag etter verneforskrifta kan ikkje overstyrast av anna lovverk.
- 3) Nærare retningslinjer for saksbehandlinga er gitt under dei enkelte brukarinteressene. Det er viktig at det i all saksbehandling blir gjort ei samla vurdering i forhold til verknaden av tiltaket på verneverdiane og forholdet til andre brukarinteresser.
- 4) Desse instansane skal ha kopi av alle vedtak: Herøy kommune, Statens Naturoppsyn, Miljødirektoratet.
- 5) Klage på vedtak gjort av fylkesmannen skal behandlast etter reglane i forvaltningslova. Miljødirektoratet er klageinstans for alle saker etter verneforskrifta. Ei eventuell klage på vedtak skal sendast Miljødirektoratet via Fylkesmannen i Møre og Romsdal. Fylkesmannen føretek førebunde klagebehandling og vurderer innhaldet i klagen. Fylkesmannen kan etter dette endre sitt opphavsvedtak. Dersom fylkesmannen opprettheld vedtaket sitt, skal klagen oversendast Miljødirektoratet for endeleg behandling og vedtak.

6 FORVALTINGSPLANEN SI GYLDIGHEIT

Forvaltingsplanen for Tjørnvågosen naturreservat gjeld fram til ny forvaltingsplan er vedtatt. Fylkesmannen er ansvarleg for revideringa av planen. Ein tek sikte på å gjere dette ca. kvart 10. år, første gong ca. 2020. Fylkesmannen kan revidere planen på eit tidligare tidspunkt om det er nødvendig. Bevaringsmåla vil bli reviderte i samsvar med nasjonale standardar når desse føreligg, uavhengig av rulleringa av forvaltingsplanen.

Figur 8 Det er starta hogst av utanlandske treslag - det er viktig å hindre nyetablering

7 REFERANSAR

Publikasjonar

Artsdatabanken, 2010. *Norsk rødliste for arter 2010*.

Artsdatabanken, 2011. *Norsk rødliste for naturtyper 2011*.

Artsdatabanken, 2012. *Fremmede arter i Norge – med norsk svarteliste 2012*.

Direktoratet for naturforvaltning, 2001. *DN-håndbok 17-2001 – Områdevern og forvaltning*.

Direktoratet for naturforvaltning, 2001. *Forvaltning av verneforskrifter. Rundskriv november 2001, rev. februar 2010*.

Direktoratet for naturforvaltning, 2007. *DN-håndbok 13-2007 – Kartlegging av naturtyper. Verdsetting av biologisk mangfold*

Fylkesmannen i Møre og Romsdal, 1996. *Utkast til verneplan for havstrand og elveos i Møre og Romsdal. Rapport nr. 13/95 Fylkesmannen i Møre og Romsdal, miljøvernavdelinga*.

Holten, J. I., Frisvoll, A. A. og Aune, E. A., 1986. *Havstrand i Møre og Romsdal. Flora, vegetasjon og verneverdier. Økoforsk rapport 1986:3A*

Holten, J. I., Frisvoll, A. A. og Aune, E. A., 1986. *Havstrand i Møre og Romsdal. Lokalitetsbeskrivelser. Økoforsk rapport 1986:3B*

Jordal, J.B. & Grimstad, K. J., 2001. *Kartlegging av naturtyper i Herøy kommune. Rapport*.

Lid, J., 1987. *Norsk, svensk, finsk flora*. 5. utg, 2. opplag. Det norske Samlaget, Oslo.

Moen, A. 1998. *Nasjonalatlas for Norge: Vegetasjon*. Statens kartverk, Hønefoss.

Svensson, L., Grant, P. J., Ree, V. (red.), 2011. *Gyldendals store fugleguide – Europas og middelhavsområdets fugler i felt*. 4. utg. Gyldendal, Oslo.

Nettstader

Artsdatabanken. <http://www.artsdatabanken.no/frontpage.aspx?m=2>

Fylkesmannen i Møre og Romsdal, Miljøvernavdelinga. www.fylkesmannen.no/mr

Lovdata, 2009. www.lovdata.no/

Miljødirektoratet, 2013. *Naturbase*. www.miljodirektoratet.no

Miljøstatus i Norge. <http://www.miljostatus.no/>

Vedlegg 1 – Verneforskrift Tjørvgåosen naturreservat

Forskrift om verneplan for havstrand og elveos i Møre og Romsdal, vedlegg 4, freding av Tjørvgåosen naturreservat, Herøy kommune, Møre og Romsdal.

Fastsett ved kgl.res. 8. november 2002 med heimel i lov av 19. juni 1970 nr. 63 om naturvern § 8, jf. § 10 og § 21, § 22 og § 23. Fremja av Miljøverndepartementet.

§ 1. Avgrensing

Det freda området vedkjem følgjande gnr./bnr.: 53/1, 7, 8, 14, 36, 38, 41, 87 og 88.

Naturreservatet dekkjer eit totalareal på ca. 53 dekar, av dette er ca. 25 dekar sjø.

Grensene for naturreservatet går fram av kart i målestokk 1:5000 datert Miljøverndepartementet oktober 2002. Dei nøyaktige grensene for reservatet skal merkast av i marka. Knekkpunkta skal koordinatfestast.

Forskrifta med kart blir lagra i Herøy kommune, hos Fylkesmannen i Møre og Romsdal, i Direktoratet for naturforvaltning og i Miljøverndepartementet.

§ 2. Formål

Formålet med fredinga er å ta vare på ein vågos,- som den einaste på ytre Sunnmøre i verneplanen. Området har verdi som eit regionalt typeområde, der eit lite kystvassdrag renn ut i ein grunn våg og dannar ein gradvis overgang mellom elva og sjøen.

§ 3. Vernereglar

For naturreservatet gjeld følgjande reglar:

1. Vegetasjonen på land og i sjøen, også daude planter, er freda mot skade og øydelegging. Det er forbode å fjerne planter eller plantedelar frå reservatet. Nye plantearter må ikkje førast inn. Planting eller såing av tre er ikkje tillate.
2. Dyrelivet, medrekna reirplassar og hiområde, er freda mot skade og øydelegging. Nye dyrearter må ikkje førast inn.
3. Det må ikkje setjast i verk tiltak som kan endre naturmiljøet, som t.d. oppføring av bygningar, anlegg og faste innretningar, parkering av campingvogner, brakker o.l., opplag av båtar, framføring av luftleidningar, jordkablar og kloakkleidningar, bygging av vegar, drenering og anna form for tørrlegging, uttak, oppfylling, planering og lagring av masse, utføring av kloakk eller tilførsel av konsentrert forureining, tømning av avfall, gjødsling, kalking og bruk av kjemiske plantevern- eller skadedymiddel. Forsøpling er forbode. Opplistinga er ikkje fullstendig.
4. Motorferdsel på land er forbode, medrekna start og landing med luftfartøy.
5. Bruk av naturreservatet til teltleirar, idrettsarrangement, jaktprøver eller andre større arrangement er forbode.
6. Bruk av sykkel og hest utanom eksisterande vegar er forbode.

§ 4. Generelle unntak

Reglane i § 3 er ikkje til hinder for:

1. Gjennomføring av militær operativ verksemd og tiltak som gjeld ambulanse, politi, brannvern, redning, oppsyn, skjøtsel og forvaltning. Motorferdsel i samband med øving krev særskilt løyve.
2. Drift og vedlikehald av grøfter og anlegg som er i bruk på fredingstidspunktet.
3. Sanking av bær og matsopp.
4. Jakt på hjortedyr og kanadagås og fangst av villmink.
5. Fiske, uttak av fjøremark og agnskjel.
6. Tradisjonelt beite. Direktoratet for naturforvaltning kan av omsyn til verneformålet ved forskrift regulere beitetrykket i heile eller delar av reservatet.
7. Jordbruksdrift, medrekna naudsynt motorferdsel, på eksisterande dyrka mark som er i drift på fredingstidspunktet.
8. Inngjerding av innmark og beiteareal som ein naudsynt del av den tradisjonelle landbruksdrifta.
9. Opplag av båt på etablert båtplass.

§ 5. Eventuelle unntak etter søknad

Forvaltningsstyremakta kan etter søknad gje løyve til:

1. Motorferdsel i samband med verksemd som er nemnt i § 4, pkt. 2, 6 og 8 og sanking av drivved og opprydding.
2. Merking, rydding og vedlikehald av eksisterande stiar, løyper og gamle ferdselsveggar.
3. Etablering av nye grøfteutløp for drenering av tilgrensande areal.
4. Avgrensa uttak av ved.
5. Opplag av båt på ny plass.
6. Avgrensa uttak av sand, stein og grus til eige bruk.
7. Tang- og taresanking.
8. Fjerning av tre og buskar når desse er til hinder for jordbruksdrifta.
9. Avgrensa bruk av naturreservatet som angitt i § 3, pkt. 5.
10. Etablering av anlegg for Kystverket.

§ 6. Ferdsel

Direktoratet for naturforvaltning kan av omsyn til verneformålet ved forskrift forby eller regulere ferdsel i heile eller delar av naturreservatet.

§ 7. Generelle dispensasjonsreglar

Forvaltningsstyremakta kan gjere unntak frå forskrifta når formålet med fredinga krev det, eller for vitskaplege undersøkingar, arbeider av vesentleg verdi for samfunnet, og i spesielle tilfelle dersom det ikkje strir mot formålet med fredinga.

§ 8. Skjøtsel

Forvaltningsstyremakta, eller den forvaltningsstyremakta gjev fullmakt, kan gjennomføre skjøtselstiltak for å fremje formålet med fredinga. Det skal lagast forvaltningsplan som skal innehalde nærare retningslinjer for gjennomføring av skjøtsel.

§ 9. Forvaltningsmynde

Direktoratet for naturforvaltning fastset kven som skal ha forvaltningsmynde etter denne forskrifta.

§ 10. Iverksetjing

Denne forskrifta trer i kraft straks.

Vedlegg 2 - Naturmangfoldlova

Nokre viktige bestemmelser i naturmangfoldlova

§ 7. (prinsipper for offentlig beslutningstaking i §§ 8 til 12)

Prinsippene i §§ 8 til 12 skal legges til grunn som retningslinjer ved utøving av offentlig myndighet, herunder når et forvaltningsorgan tildeler tilskudd, og ved forvaltning av fast eiendom. Vurderingen etter første punktum skal fremgå av beslutningen.

§ 8. (kunnskapsgrunnlaget)

Offentlige beslutninger som berører naturmangfoldet skal så langt det er rimelig bygge på vitenskapelig kunnskap om arters bestandssituasjon, naturtypers utbredelse og økologiske tilstand, samt effekten av påvirkninger. Kravet til kunnskapsgrunnlaget skal stå i et rimelig forhold til sakens karakter og risiko for skade på naturmangfoldet.

Myndighetene skal videre legge vekt på kunnskap som er basert på generasjoners erfaringer gjennom bruk av og samspill med naturen, herunder slik samisk bruk, og som kan bidra til bærekraftig bruk og vern av naturmangfoldet.

§ 9. (føre-var-prinsippet)

Når det treffes en beslutning uten at det foreligger tilstrekkelig kunnskap om hvilke virkninger den kan ha for naturmiljøet, skal det tas sikte på å unngå mulig vesentlig skade på naturmangfoldet. Foreligger en risiko for alvorlig eller irreversibel skade på naturmangfoldet, skal ikke mangel på kunnskap brukes som begrunnelse for å utsette eller unnlate å treffe forvaltningstiltak.

§ 10. (økosystemtilnærming og samlet belastning)

En påvirkning av et økosystem skal vurderes ut fra den samlede belastning som økosystemet er eller vil bli utsatt for.

§ 11. (kostnadene ved miljøforringelse skal bæres av tiltakshaver)

Tiltakshaveren skal dekke kostnadene ved å hindre eller begrense skade på naturmangfoldet som tiltaket volder, dersom dette ikke er urimelig ut fra tiltakets og skadens karakter.

§ 12. (miljøforsvarlige teknikker og driftsmetoder)

For å unngå eller begrense skader på naturmangfoldet skal det tas utgangspunkt i slike driftsmetoder og slik teknikk og lokalisering som, ut fra en samlet vurdering av tidligere, nåværende og fremtidig bruk av mangfoldet og økonomiske forhold, gir de beste samfunnsmessige resultater.

§ 48. *(dispensasjon fra vernevedtak)*

Forvaltningsmyndigheten kan gjøre unntak fra et vernevedtak dersom det ikke strider mot vernevedtakets formål og ikke kan påvirke verneverdiene nevneverdig, eller dersom sikkerhetshensyn eller hensynet til vesentlige samfunnsinteresser gjør det nødvendig.

I avveiningen mellom øvrige vesentlige samfunnsinteresser og hensynet til verneområdet skal det særlig legges vekt på verneområdets betydning for det samlede nettverket av verneområder og om et tilsvarende verneområde kan etableres eller utvikles et annet sted. Tiltakshaveren kan pålegges å bære rimelige kostnader ved ivaretagelsen, opprettelsen eller utviklingen av et slikt tilsvarende område.

Trenger et tiltak tillatelse både etter verneforskrifta og etter annet lovverk, kan tiltakshaver velge å søke om tillatelse parallelt. Vedtak skal i slike tilfeller først fattes etter verneforskriften, dersom ikke annet følger av verneforskrifta eller forvaltningsmyndighetens samtykke.

Søknad om dispensasjon etter første ledd skal inneholde nødvendig dokumentasjon om tiltakets virkning på verneverdiene. I dispensasjon etter første ledd skal begrunnelsen for vedtaket vise hvordan forvaltningsmyndigheten har vurdert virkningene som dispensasjonen kan få for verneverdiene, og hvilken vekt det er lagt på dette.

Vedlegg 3 - Tiltak i Tjørvågosen naturreservat 2013 - 2018

Tiltak	Prioritet	Utførende aktør	Kostnad i 1000-kr	Finansiering	Frister	Merknader
Rydde metall frå gammal båltomt	1	SNO	3 ´		2014	Det vart rydda på dugnad i 2013, men ein forventa at det kjem opp meir metall etter bølgepåverknad.
Fjerne sitkagran, edelgran, platanlønn	1	SNO/ Grunneigar	70 ´		2014, løpande etter dette	Det vart rydda noko sitkagran og platanlønn i 2013. Det vert viktig å hindre oppslag frå frø.
Fjerne parkslirekne	1	SNO	10 ´		2014-2015	Behov for gjentakande, kjemisk behandling.
Gjennomføre grenseendring	1	Fylkesmannen/ Miljødirektoratet			2014	Reservatet inneheld huset på Tonninggarden, med hage og dyrka mark. Det er behov for å justere grensa.
Sette opp informasjonstavle	2	Fylkesmannen/ SNO	7 ´		2015	Det må lagast ei informasjonstavle
Fjerne gjengroing med lauvtre med hogst og beiting	2	SNO/ Grunneigar	20 ´			Kystlandskapet gror att, og manglande hogst og beiting gjev vekst

Vedlegg 4 – Sakshandsaming

Forvaltningsplanen har vore på høyring i perioden 08.11 – 20.12.2013. Høyringa har vore kunngjort i Sunnmørsposten 09.11.2013, Vestlandsnytt 12.11.2013 og på fylkesmannen si heimeside.

Herøy kommune v/formannskapet har ikkje merknader til forvaltningsplanen, men viser til vurderingane som er gjort i saka.

Søre Sunnmøre Landbrukskontor sluttar seg i hovudsak til framlegget.

Møre og Romsdal fylkeskommune er nøgd med at planen omtalar automatisk freda kulturminne. Dei tilbyr seg å bidra med råd og informasjon dersom det skal utarbeidast informasjonstiltak i området.

Statens vegvesen ønskjer å bli varsla dersom det skulle spreie seg parkslirekne frå reservatet og til vegevesenet sitt ansvarsområde langs fylkesvegen. Dei kan då gjennomføre tiltak så tidleg som mogleg.

Frode Berg Tjervåg eig ein naboeigedom til naturreservatet, og ønskjer å køyre gjennom naturreservatet til beiteområde og naust på eigedommen. Han tykkjer det er tungvint å søkje fylkesmannen om å køyre kvar gong, og vil ha så romslege vilkår at han kan køyre når det er dei beste køyreforholda. Vidare har han foreslått å flytte traktorvegen aust for reservatet, og etterlyser svar frå fylkesmannen på dette. Han godtek ikkje nokon annan vegtrasé forbi gnr 53 bnr 7 (Tonninggarden).

Fylkesmannen si vurdering:

Fylkesmannen har vurdert innspela frå Frode Berg Tjervåg om køyring gjennom naturreservatet. Fylkesmannen har arbeidd for å få til ein alternativ køyretrasé der ein slepp å krysse reservatet. Grunneigaren har motsett seg dette, og vi har ikkje gått vidare med dette framlegget.

Vi registrerer at terskelen for å ville køyre i reservatet er svært låg. For mange av dei omsøkte transportane føreligg det svært gode alternativ til køyring. Etter skjønnsføresetnaden i erstatningsskjønnet i 2006 og dispensasjonen i samband med dette, har køyringa påført terrenget langt større skader enn føreset. Fylkesmannen er ikkje innstilt på å legge til rette for motorisert transport gjennom reservatet til det nybygde naustet/fritidshuset. Her bør sjøverts transport vere regelen.

Fylkesmannen vil etter dette ikkje lempe på praksisen for å tillate køyring gjennom reservatet.